

A MAGYAR VÖRÖS HADSEREG HARCAI 1919-BEN

Az 1919 március 21-én megszületett fiatal Magyar Tanácsköztársaságnak nem volt kezdetben komoly hadserege, amelyre számíthatott volna. A tisztikar régi tisztjei politikailag képzetlenek, ennél fogva kevés kivétellel megbízhatatlanok is voltak. Ilyen kivétel volt Stromfeld Aurél, aki felajánlva nagy katonai tudását a forradalmi hadseregnek, rövidesen annak vezérkari főnöke lett. A hadsereg fegyelme sem volt megfelelő. Jellemző, hogy a burzsoá kormány idejében néhány hónap alatt 5 hadügyminiszter váltotta fel egymást, akik közül nem egy ellenforradalmi érzelmű volt és nem annyira a hadsereg szervezésével, mint inkább az ellenforradalom támogatásával foglalkozott. A Károlyi-kormány idejében, 1919. év elején elrendelt toborzás sem hozott eredményt. Öt heti munka alatt mindössze ötezer ember jelentkezett, ami fényt vet a polgári kormány népszerűtlenségére, hiszen a későbbi Tanácsköztársaság idején néhány toborzási nap alatt ennek majdnem húszszorosát érték el.

Komoly feladat hárult a Tanácsköztársaságra, hogy megvédhesse határait az imperialistákkal és lakájaikkal szemben. Az egyedüli szövetséges, a fiatal Szovjet köztársaság ezidőben súlyos harcokban állott a túlerőben lévő antant intervenciós és fehér cári csapatokkal szemben. Ugyanakkor az antant felvonultatta Magyarországot ellen az újonnan felszerelt cseh-román és délszláv burzsoá hadseregeket.

Az első sürgős feladat tehát egy forradalmi, fegyelmezett munkáshadsereg megszervezése volt. Március 25-én jelent meg a Vörös Hadsereg felállításáról szóló rendelet, mely elsősorban a szervezett munkásságot és szegényparasztságot hívta az új proletárhadsereg soraiba. Lényeges pontjai voltak a rendeletnek, hogy a Vörös Hadsereg legfőbb irányítója a forradalmi Kormányzótanács, közvetlen szervezését pedig a Hadügyi Népbiztosság intézi és a parancsnokokat századparancsnoktól felfelé is az nevezi ki. Minden csapattesthez és önálló osztaghoz politikai megbízottat rendeltek. Ezenkívül külön munkászászlóaljak is felállításra kerültek, mint a Vörös Hadsereg tartalékai.

A Tanácsköztársaság kikiáltása után már az első napokban helyreállott a rend az országban. Megszűntek a polgári kormány idejében gyakori garázdálkodások, melyeket többnyire katonáknak öltözött bűnözők követtek el. A hadseregben egy újfajta öntudatos proletárfegyelem volt kialakulóban.

Két héttel a Tanácsköztársaság megalakulása után az antant hatalmak megbízottat küldtek Budapestre tárgyalás céljából. Ez részükről egészen új megnyilvánulás volt, mert az előbbi polgári kormánnyal sohasem bocsátkoztak tárgyalásokba, sőt annak kezdeményezéseit sértő módon a legridegebben visszautasították.

Smuts angol tábornok, a bizottság feje, ezúttal már udvarias formák között tárgyalt. Igéretet tett a blokád megszüntetésére, továbbá arra is, hogy a román csapatok előnyomulását megszüntetik. Ezek az ajánlatok azonban nem látszottak őszintéknek, így a háromnapos tárgyalás nem ho-

zott eredményt. Időnyerés szempontjából azonban a tárgyalások annyi előnyt jelentettek, hogy ezalatt megindulhatott a Vörös Hadsereg szervezése. A tárgyalások megszakítása után kb. 10 napig nem történt lényeges hadi esemény.

Április 16-án a román csapatok az egész vonalon egyidőben megindították támadásukat. A támadás idején az általános helyzet a következő volt: a Tanácsköztársaságnak mintegy 33.000 főből álló hadserege állott az összes arcvonalakon. Ezzel szemben a délszláv, román és a csehszlovák haderők ennek legalább háromszorosát, tüzérségük pedig még többszörösét tette ki.

A vörös seregtestek akkori állománya általában nem felelt meg a szervezetszerű hadilétszámnak. Előfordult, hogy például egy hadosztály állománya legfeljebb 1 dandár erőből állt.

(Az április 16-i helyzetet az 1. sz. vázlat mutatja.)

A román front körülbelül 300 kilométer hosszú vonalán összesen mintegy 13.500 főből és 17 ütegből álló vörös erő volt.

1. 6. hadosztály (10 zászlóalj, 5 üteg) Soborsin-Halmágycsúcs-Vaskoh vonalában kb. 100 km-es szakaszon. Jobbszárnyával szemben a Marostól északra egészen a Tiszáig már délszláv és francia erők csoportosultak.

2. 39. dandár (6 zászlóalj, 2 üteg) körülbelül 50 km. szélességben a csucsei völgy elzárására vonult fel. Itt állott az első nemzetközi vörös ezred is, mely nagyrészt orosz, ukrán, lengyel és osztrák önkéntesekből alakult.

3. Székely hadosztály (16 zászlóalj, 10 üteg) kb. 150 km. kiterjedésben Zilah—Szinérváralja—Técső vonalban állott.

A román erők (3 gyalog- és 1 lovashadosztály, kb. 35.000 fő) az antant által új felszereléssel és tüzérséggel jól ellátva, Máramarossziget—Nagybánya—Bánffihunyad—Kőrösbánya vonalában vonultak fel.

A délszláv arcvonal, kb. 350 km-en nagyjában a Muraszombat—Gyékenyes—Bátaszék—Szeged vonalban húzódott. Ezen a hosszú vonalon a Tanácsköztársaságnak mindössze 8.500 főből álló határmegfigyelő osztagai állottak. Szemben a délszláv és francia erők kb. 40.000 főt képviseltek.

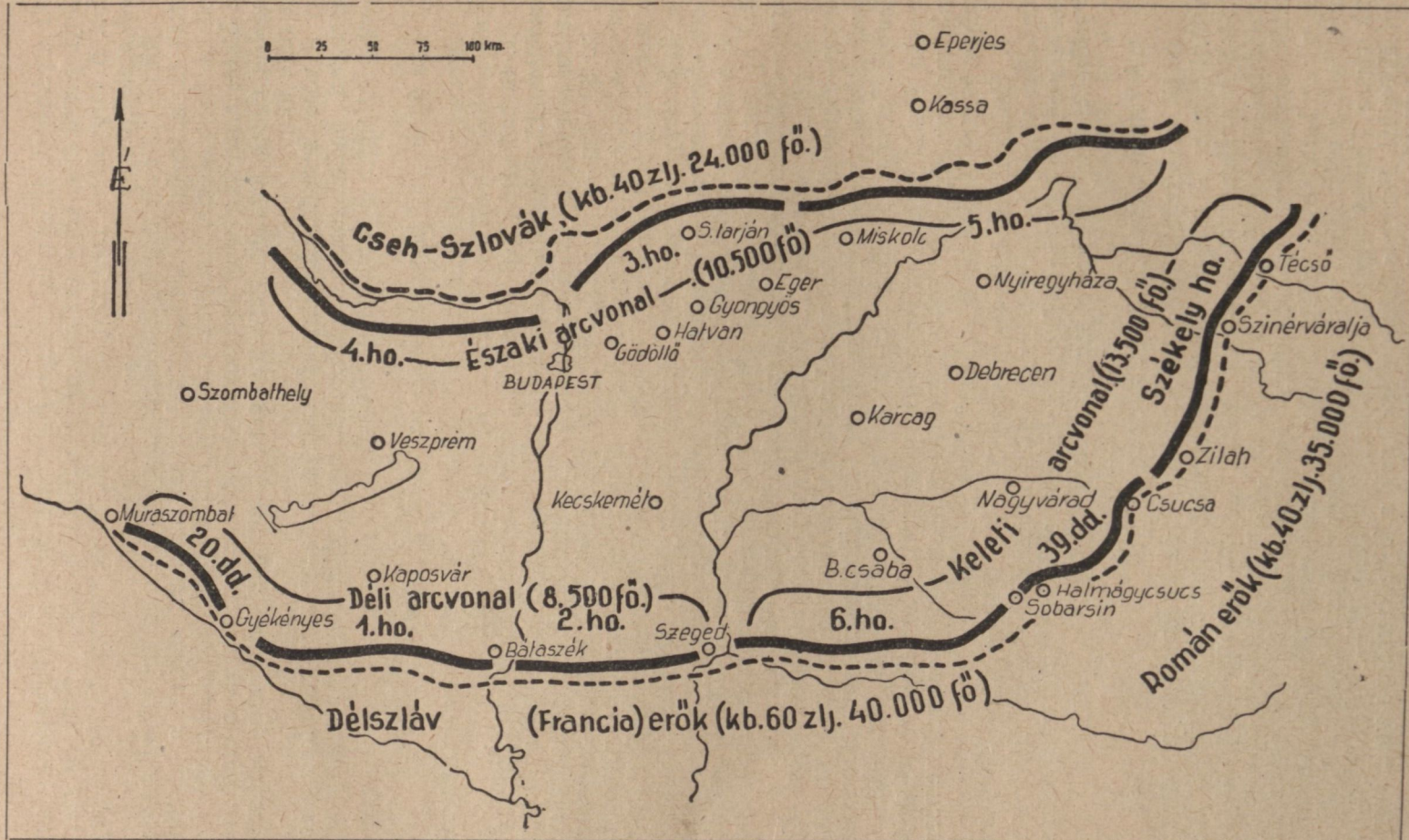
Az északi csehszlovák arcvonalon, melynek kiterjedése kb. 500 km. volt, magyar részről 10.500 főből álló erő állott rendelkezésre, szemben a csehek 24.000 főt kitevő 3 hadosztályával.

A Hadügyi Népbiztosság március 24-én kiadott rendelete értelmében, mindaddig, míg a fokozott toborzás útján a támadó hadműveletek megkezdésére nem áll kellő haderő rendelkezésére, a Tanácsköztársaság csapatai egyelőre csupán védelemre szorítkoznak.

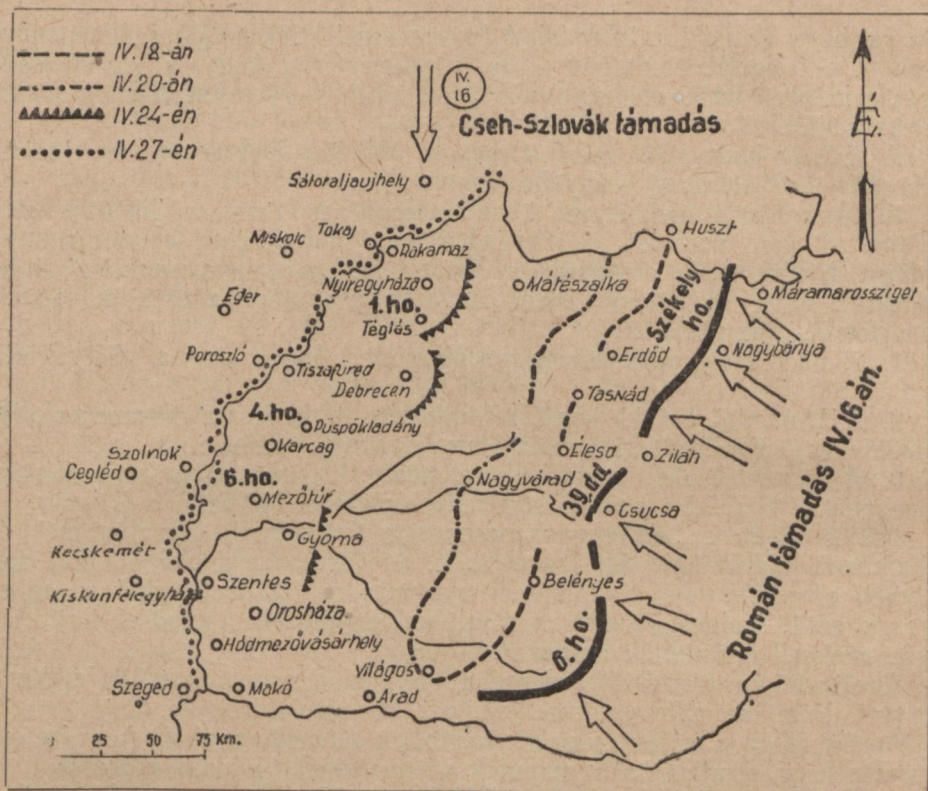
(„A román támadás”. 2. sz. vázlat.)

A jól előkészített támadást a románok az egész vonalon egyszerre indították meg. A magyar csapatok helyzetét mindjárt az elején rendkívüli módon megnehezítette a székely hadosztály parancsnokának és tisztjeinek gyalázatos árulása. Ezek a Tanácsköztársaság felé a hűség látszatát kellették, ugyanakkor pedig titokban ellenforradalmat szítottak és az ellenséggel cimboráltak. A székely hadosztály tehát csak látszólagos ellenállást tanúsított, a valóságban már az első napokban úgyszólván harc nélkül vonult vissza Tasnád—Erdőd—Huszt irányába, átlag 15—20 km-rel az eredeti állásaiból. Ennek a hitvány árulásnak a következménye volt, hogy az arcvonal többi részein is meggyorsult a visszavonulás.

AZ ÁPRILIS 16-I HELYZET

1 sz. vázlat

2 sz. vázlat

Ugyancsak április 16-án a csehek is támadást kezdtek a sátoraljaújhelyi vasút mentén és megszálltak több községet. Ezek a mozdulatok valószínűleg a román támadást voltak hivatva támogatni.

Április 17-én a 6. hadosztály ellen a románok több csoportban támadtak és azt Világos—Belényes vonalába vetették vissza. A 39. dandár az átkaroló támadás hatása alatt Élesd felé hátrált.

Április 19-én a kormányzótanács proklamációt adott ki, amelyben fegyverbe szólítja a munkásságot a forradalom megmentésére. Az üzemek megkezdték a munkásszázadok felállítását és felfegyverzését. A népbiztosok egy része, közöttük Rákosi Mátyás elvtárs is azonnal a frontra indultak, hogy a Tanácsköztársaság védelmét megszervezzék és a csapatokat kitarásra buzdítsák.

Április 20-án a románok már elérték Világos—Nagyvárad—Huszt vonalát. A Hadügyi Népbiztosság elrendelte a nélkülözhető tarta'ékoknak a keleti arcvonalra küldését. Azonnal útbaindult 13 zászlóalj és 8 üteg, melyeknek egy részét a déli és északi arcvonalakról vonta ki a hadvezetőség.

Április 23-án az arcvonal Világos—Nagyvárad—Mátészalka vonalában megmerevedett ugyan, azonban a székely hadosztály tisztikarának hitvány árulása következtében a helyzet ismét kedvezetölenné vált.

Április 24-én alakult meg Csepelen 16 új vörös munkás zászlóalj. A forradalmi Kormányzótanács megbízta Szamuely Tibor elvtársat, hogy a fronton és a front mögött biztosítsa a rendet. Szamuely felszólította a proletár Vörös Hadsereg minden egyes katonáját a végsőkig való helytállásra

és arra, hogy öntudatos forradalmi fegyelemmel kovácsolják acélkeménye soraikat. Az osztályellenséget pedig figyelmeztette, hogy a legsúlyosabb következmények terhe mellett óvakodják a nyílt, vagy rejtet ellenforradalmi cselekvésektől.

A székely hadosztály ezen a napon feladta Debrecent és Hajduszoboszló—Püspökladány irányába vonult vissza.

A rosszabbodó hadihelyzet következtében és mert a hadműveletek Budapestről való vezetése és irányítása nem mutatkozott célszerűnek, a Hadügyi Népbiztosság elrendelte a „Keleti Hadseregparancsnokság” megalakítását. Ez a Szolnokon történt megalakulása után az erők következő csoportosítását rendelte el:

1. 6. hadosztály parancsnokság: Mezőtúr. Arcvonala a Sebeskörös vonalán.

2. A Dunántúl északi vonaláról érkezett 4. hadosztályparancsnokság: Püspökladány. Főellenállási vonala Püspökladánytól keletre.

3. A Dunántúl déli vonaláról felhozott 1. hadosztályparancsnokság: Nyiregyháza. Feladata: az ellenség feltartóztatása Téglástól a Tiszáig.

Április 25-én a hadseregparancsnokság Szolnoknál, Tiszafürednél és Rakamaznál hídfők kiépítését rendelte el. A visszavonulás folytatódott, komolyabb ellenállás csak Rakamaztól nyugatra mutatkozott, ahol a csepeli vasasok az 1. hadosztály egy zászlóaljával együtt ellentámadást hajtottak végre, melynél kiűntették magukat.

Április 26-án a székely hadosztály a román csapatok előtt letette a fegyvert. Ezzel az aljas tétivel befejezte hazaárulását.

Április 27-én a vörös csapatok folytatták utóvédharcaikat. A hadseregparancsnokság elhatározta a csapatok visszavonását a hídfő állásokba.

Az 1. hadosztályt a rakamazi hídfőbe, a 39. dandár maradványait a tiszafüredi hídfőbe, a 4. hadosztályt a szolnoki hídfőbe vonták vissza. Ugyanezen a napon a délszláv csapatok megszállták Makót.

Április 28-án a románok elérték Orosházát és Gyomát. Püspökladánytól nyugatra az 1. hadosztály folytatta ellentámadásait, Tiszafürednél nem változott a helyzet, a rakamazi hídfőben álló vörös csapatok ellen a románok igyekeztek dél felől átkaroló támadást indítani.

Április 29-én a 2. hadosztály, mely addig a délszláv arcvonalon állott, megszállta a Mindszent—szentesi hídfőt. A 6. hadosztály Öcsöd—Szarvas—Mezőtúr—Turkeve vonalára vonult vissza. A 4. hadosztály Tiszafüred felé hátrált.

Április 30-án a románok a tiszafüredi és szolnoki hídfő kivételével már majdnem mindenütt elérték a Tiszát. Hódmezővásárhelyre francia csapatok vonultak be és megszállták a Tisza keleti partját.

Május 1-én a románok megkezdték a szolnoki hídfő támadását. A 6. hadosztály csapatai nehéz harcok után a hídfőállást kiűrtették és a Tisza nyugati partjára vonultak vissza. A Keleti Hadseregparancsnokság szálláshelyét Gödöllőre helyezte át. Ugyanezen a napon a csehek Miskolc irányába, Sajószentpéterig hatoltak előre.

Május 2-án a románok egyes osztagainak sikerült a Tiszán átkelve Szolnokra bejutniok. Az arcvonal többi részein a románok most már csak Tiszafürednél állottak a hídfő előtt. Egyébként a Tisza keleti partját elérték, amennyiben a mindszenti és rakamazi hídfőket a Vörös Hadsereg kiűrtette. E nap délutánján a csehek bevonultak Miskolcra.

A helyzet kritikussá vált. A jobboldali szociáldemokraták és velük rokonszenvező árulók már keresték az utat az ellenséggel való megegye-

zésre és a Tanácsköztársaság likvidálására. Ekkor hívták össze Budapesten a Munkás- és Katonatanács nagygyűlését, amelyen résztvettek a Párt legkiválóbbjai, így Rákosi Mátyás, Szamuely Tibor és Landler Jenő elvtársak. A gyűlés résztvevői óriási lelkesedéssel és nagy többséggel úgy döntöttek, hogy a forradalmat nem adják fel, hanem megvédik. A magyar proletáriátus nagy orosz testvéréhez hasonlóan a harc alatt, menetközben fogja megteremteni Vörös Hadseregét. Rákosi elvtárs innen indult azonnal a veszélyeztetett Salgótarjánba.

A lelkesedés a tömegeket magával ragadta, s a gyárak munkásai korlátlanul nélkül jelentkeztek a megalakuló munkászászlóaljokba. Az első hívásra a munkások óriási tömegei siettek a proletárzászló alá, sokan közülük még katonák sem voltak. Néhány heti kiképzés után már harcokban bizonyították be forradalmi értéküket és lendületüket, mert tudták, hogy van már mit védeniök: a szocialista hazát!

Május 3-án Szamuely elvtárs vezetésével a vörös csapatok Szolnoknál ellentámadásba mentek át és még ezen a napon megtisztították a várost az ellenségtől és a bujkáló ellenforradalmi elemektől.

Ezzel a keleti arcvonal hadműveletei egyidőre lezárultak. A Tisza vonal megtartásával lehetővé vált a proletár hadsereg átszervezése, egy hamarosan megindítandó offenzívára.

A salgótarjáni bányavidék akkoriban rendkívül fontos volt az ország ipara szempontjából, mert a legnagyobb teljesítő képességű szénbánya volt. Ennek elvesztése kiszámíthatatlan következményekkel járt volna. Tartani kellett tehát minden áron.

A salgótarjáni szénvidék védelmének feladatát a 3. hadosztály kapta, melynek azonban legfeljebb egy ezred ereje volt. A csehek támadása május 2-án kezdődött és ezen a napon érkezett meg Rákosi Mátyás elvtárs Budapestről, hogy megmentse a rendkívül kritikus helyzetet. Rákosi elvtárs, mint politikai megbízott, maga vette kezébe a védelem megszervezését. A salgótarjáni bányászok a harcokban egész idő alatt résztvettek. Munkájukat beszüntetve, fegyverrel harcoltak mindaddig, amíg valamennyi támadást vissza nem verték és csupán a veszély megszűnte után tértek vissza munkahelyükre. Rákosi elvtárs helyesen értékelte azt, hogy a munkások megszokott környezetükben azokkal együtt harcolhattak, akikkel azelőtt a munkásmozgalomban vettek részt és a rendelkezésére álló korszakú erővel is rendet teremtett, megakadályozva a hadosztály Kistenyére való tervezett visszavonulását.

Május 5-én a csehek újabb támadást indítottak, 6-án elérték Pétervásárát és Nagyszécsényt, sok helyen Salgótarjánt már 10—15-km-re közelítették meg. Ismét csupán Rákosi elvtárs erélyes közbelépésének volt köszönhető, hogy a 6. hadosztály megérkezéséig a csapatok tartották állásaikat és így Salgótarján nem veszett el. Ha ez bekövetkezik, akkor szénhiány miatt leálltak volna a magyar gyárak.

Május 10-én az újonnan beérkezett 6. hadosztály csapatai északi irányban ellentámadást indítottak és visszavetették a cseheket.

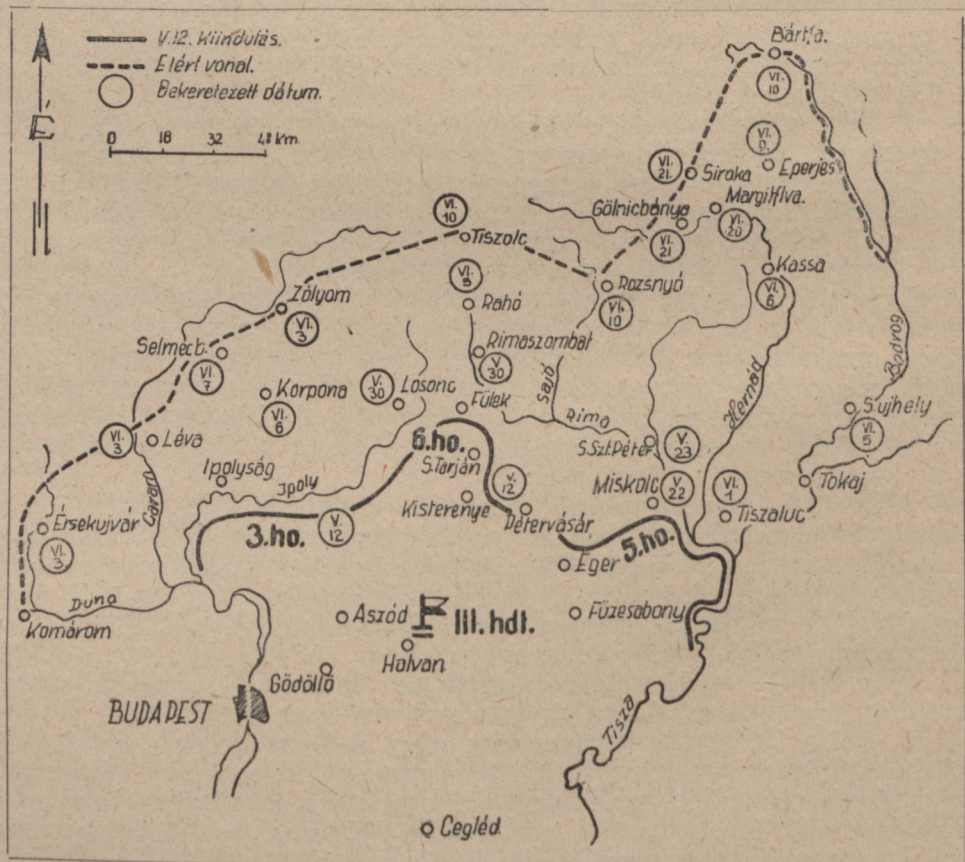
A Keleti Hadsereg visszavonulása után, a Tisza jobbpartján foglalt védőállást. Ezen harcok folyamán ismételen bebizonyosodott, ugyanúgy, mint Salgótarján hősiességénél is, hogy csakis a gyorsan szervezett munkásezredek és oly vezetők, mint Rákosi Mátyás elvtárs közbelépésének volt köszönhető a nagy veszély elhárítása.

Május 6-án a Kormányzótanács elrendelte a hadsereg főparancsnokság felállítását Gödöllőn. A hadsereg szervezete a következő volt: I. hadtest

(parancsnokság Cegléd), II. hadtest (parancsnokság Székesfehérvár), III. hadtest (parancsnokság, Hatvan), 3. hadosztály (parancsnokság Aszód), 5. hadosztály (parancsnokság Füzesabony). A Vörös Hadsereg ebben az időben kb. 96 zászlóaljból állott.

A május 8-án megjelent hadseregparancs szerint az összes parancsnokok, politikai megbízottak, vörös katonák beosztási helyüket illetékes felsőbb parancsra hagyhatták csak el. A hadsereg szervezése nagy lelkesedéssel és gyorsasággal kezdődött meg. A keleti visszavonulás óta az ország erői ugyan még kisebb területre szorultak össze, ezáltal azonban az utánpótlási vonalak kedvezőbbek lettek. Ebben az időben a Tanácsköztársaság határai főleg három irányból voltak veszélyeztetve: 1. Keleten a Tisza vonal egy esetleges román támadás ellen tartható lett volna, míg a Vörös Hadsereg támadása ugyanitt a front nagy kiterjedése miatt még nem látszott célszerűnek. 2. A déli arcvonalon a délszláv (francia) hadsereg oly túlerőt jelentett, hogy itt is helyesebb volt a további defenzív magatartás. Az északi arcvonalon is észlelhetők voltak ugyan csehszlovák részről csapaterősítések és eltolások, mégis ez az ellenséges arcvonal látszott a legyengébbnek.

A Kormányzótanács alapos mérlegelés után úgy döntött, hogy a Vörös Hadsereg mielőbb kezdje meg támadását Miskolc irányába, hogy ezáltal elsősorban a cseh-román arcvonalat szakítsa ketté.

3 sz. ábra

E támadási tervet Stromfeld Aurél vezérkari főnök dolgozta ki és végrehajtását a III. hadtest, — melynek Landler Jenő elvtárs volt a parancsnoka, — kapta feladatul.

Május 12-én a 6. hadosztály Salgótarjából kiindulva a csehszlovák csapatokat Losonc felé nyomta vissza és elérte Füleket. A 3. hadosztály Szécsénytől északra az Ipoly mentén foglalt állást, az 5. hadosztály pedig Egert tartotta kezében.

Május 18-án a csehek Miskolc—Rimaszombat vonalában vontak össze erőket és támadást indítva, sikerült Pétervásáráig eljutniuk.

Május 19-én a III. hadtest megkapta az általános támadási parancsot. A hadtest csapatai elsősorban munkászászlóaljkból állottak, melyekben úgyszólván minden nagyobb vas- és faipari üzem, valamint az építőipari munkások is képviselve voltak. Ezek az öntudatos proletár-fegyelmet vállaló katonák tették lehetővé a későbbi sorozatos győzelmeket.

Az első feladat volt Miskolcnak és környékének visszafoglalása. Ennek leplezésére, a Tisza mentén álló I. hadtest elterelő célzatú támadásokat indított átkelési szándékot mutatva. Miskolc ellen 20-án hajnalban megindult támadás szép sikerrel haladt előre és 21-én reggelre az első erősebb ellenállásokat leküzdve, a vörös csapatok elfoglalták Miskolcot, 22-én pedig Miskolctól északra Sajószentpétert is elérték. 23-án az újonnan alakított munkásezredek visszaverték a csehek nagybőmértű ellentámadását.

Kisterenyétől keletre a 11. számú páncélvonat parancsnoka és legénysege a harcban kitüntette magát. Hadtestparancsnoki dícséretben részesültek.

Május 27-én a hadsereg főparancsnokság átcsoportosítást hajtott végre. A III. hadtesthez a következő újabb egységeket osztották be: az 1., 4., 6. hadosztályt és az 5. hadosztály 10. dandárát. Ezek között voltak a már diósgyőri és miskolci munkásokból alakított ezredek is.

Május 30-án a munkásezredek folytatták támadásaikat és elérték Losonc—Edelény—Rimaszombat vonalát.

Május 31-én Szamuely Tibor elvtárs, aki a szövetséges Orosz Tanácsköztársasághoz volt kiküldve, visszatért. Ezt a 2000 kilométeres utat, fáradtságot nem kímélve és élete veszélyeztetésével repülőgépen tette meg. Abban az időben ilyen hosszú repülőút óriási teljesítményt jelentett.

Június 1-én a jobbszárnyon lévő csapatok Tiszalucot foglalták el, 3-án pedig Tokaj elfoglalása után a románokat mindenütt a Tisza balpartjára vetették vissza. Ugyanezen a napon az arcvonal balszárnyán Érsekújvár és Léva is a vörös csapatok birtokába került s azok a csehek és románokat mindenütt a legerélyesebben üldözték. A Salgótarjából indult munkásezredek Zólyom gyors elfoglalásával az ellenség hátába kerültek és hozzájárultak a visszavonuló ellenség teljes vereségéhez.

Június 5-én a vörös csapatok Sátoraljaújhegyt foglalták el, 6-án pedig a 6. hadosztály csapatai forradalmi lendülettel vívott nehéz harcok után Kassára vonultak be, ahol a lakosság lelkes üdvívalgással, az Internacionálé hangja mellett fogadta a hős vörös katonákat.

Június 7-én Selmecbánya és Korpona került a vörös csapatok birtokába, 8-án a csehek több helyen elkeseredett ellentámadásokat kíséreltek meg, de minden eredmény nélkül.

Június 8-án Clemenceau francia miniszterelnök az antant nevében jegyzéket intézett a Tanácsköztársaság kormányához, melyben követelte a támadó hadműveletek beszüntetését.

Június 9-én a 6. hadosztály egy része bevonult Eperjesre.

Június 10-én a vörös csapatok elfoglalták Bártfát, ahol 16-án a munkásság kikiáltotta a Szlovák Tanácsköztársaságot.

A román-csehszlovák közös arcvonal kettévált. A III. hadtest teljesítette a kapott feladatot és készen állott a további diadalmas előnyomulásra.

Június 16-án a csehek Léva—Rozsnyó—Sátoraljaújhely vonalában több ellentámadást intéztek, de ezúttal is minden komolyabb eredmény nélkül.

Június 20-án a vörös csapatok Margitfalvát és Aranyidát foglalták el, 21-én pedig nyugat felé Sirokát és Gölnicbányát.

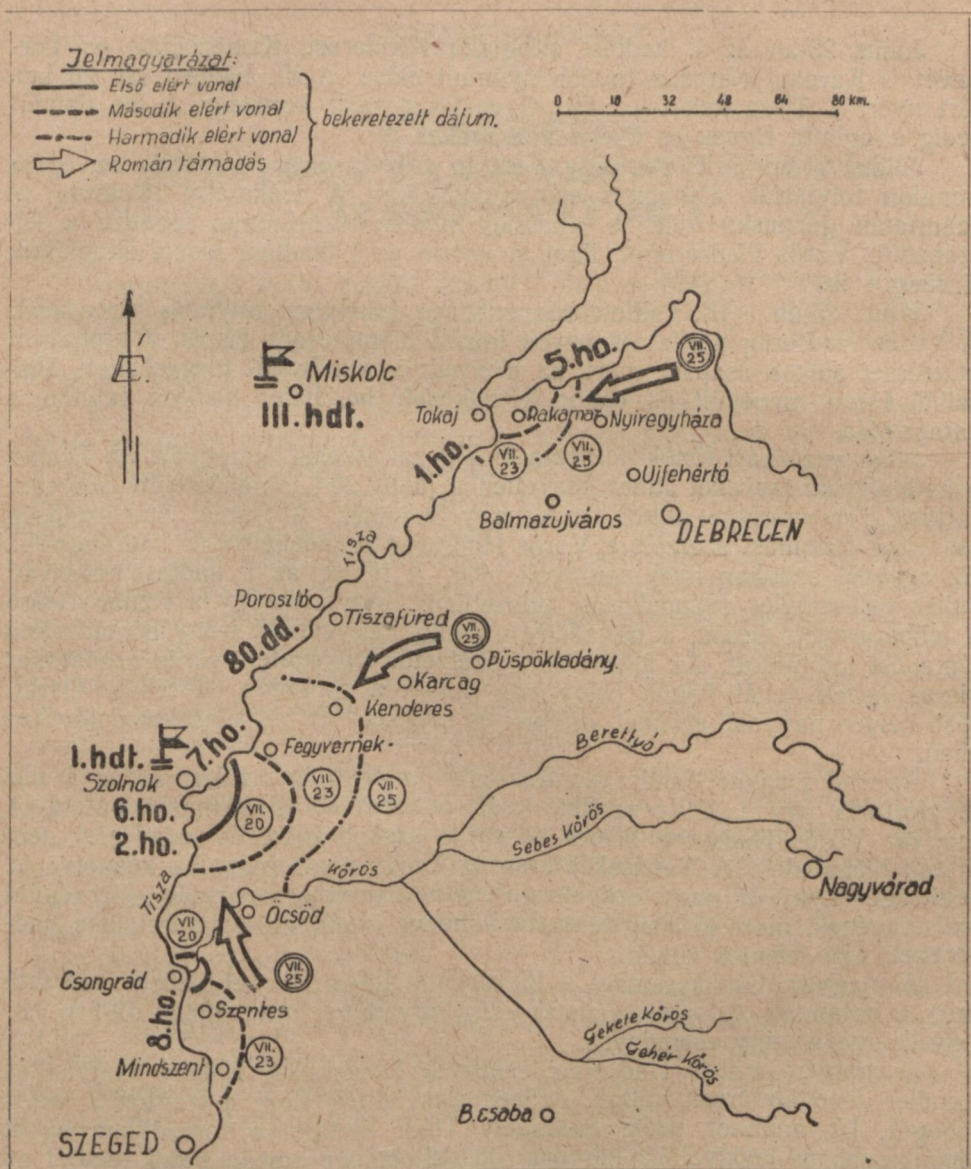
Június 24-én Budapesten a Ludovikások részvételével a burzsoáziától támogatott és pénzelt ellenforradalmi kísérlet történt, azonban ugyanakkor, amikor a Vörös Hadsereg győzelmes csatákban verte ki az imperialista rablókat, az otthon maradt proletáriátus sem maradt tétlen és a Vörös Őrség segítségével úgyszólván órák alatt leverte a fehér árulókat.

Június 26-án a Kormányzótanács elhatározta, hogy a további támadásokat mindaddig beszünteti, míg az ellenség sem támad. Ugy döntött továbbá, hogy elfogadja Clemenceau francia miniszterelnök ajánlatát, mely szerint bizonyos északi területek kiürítése ellenében visszaadják a Tanácsköztársaságnak a románok által megszállt tiszántúli területeket. A magyar proletár kormány könnyelműen megbízott az imperialisták ígéréteiben, mert nem volt még meg a megfelelő forradalmi tapasztalata, ébersége és annak reményében, hogy valóban visszakapja Tiszántúlt, elrendelte a Felvidék egyes részeinek kiürítését. A Tanácsköztársaság csapatai a május 20-án megindult offenzíva kezdete óta közel 3.000 négyzetkilométernyi területet foglaltak vissza. Ha a jegyzék ennek majdnem a felét vissza is követelte, még mindig komoly eredményeket értek el, melyek nem csupán a hadműveletek vezetőinek, hanem elsősorban a kiváló forradalmi alakulatok hősi, önfeláldozó harcának voltak köszönhetőek. Különösen azért kell az eredményeket nagyra értékelni, mert egy olyan forradalmi hadsereg érte el azokat, amely harcközben, majdnem napok alatt szerveződött, mialatt állan dóan nagy túlerő ellen harcolt.

Július elején a hadseregfőparancsnokságot a győzelmes III. hadtest parancsnoka, Landler Jenő elvtárs vette át. A lemondott Stromfeld Aurél vezérkari főnök helyére pedig a később áruló Julier Ferenc volt alezredes került.

A Hadseregfőparancsnokság javaslatára a Kormányzótanács hozzájárult a tiszántúli területek visszafoglalásához, melyeket Clemenceau megígért a kiürített felvidéki területek ellenében. Erre a hadműveletre nem csupán azért volt szükség, mert a románok semmi hajlamot nem mutattak területek visszaadására, hanem azért is, mert a Tanácsköztársaságnak közéleti szempontjából szüksége volt a tiszántúli termőföldekre. Július elején a Hadseregfőparancsnokság tehát úgy döntött, hogy a vörös csapatok a Tiszán több ponton átkelnek és az antant által meghatározott demarkációs vonalig nyomulnak előre.

A hadművelet végrehajtását két főcsoport kapta. Az I. hadtest feladata volt, hogy Szolnoknál átkelve a Tiszán a 2., 6., 7. hadosztályokkal, Nagyvárad irányába hatoljon előre. A III. hadtest Tokajnál az 1. és 5. hadosztállyal és a 2., és 3. dandárral Nyíregyháza felé. Ezen a két támadó főcsoporton kívül Csongrád vidékén a 8. hadosztály támadott Békéscsaba irányába. Ezenkívül elterelés céljából Poroszlónál, tehát a két főcsoport között, a 80. dandár tüntető átkelést kezdeményezett.

A támadás július 20-án hajnalban indult meg. Szolnoknál az esti órákig a csapatok zöme végrehajtotta az átkelést és kb. 10 km. mélységű hídfő-állást foglalt el a Tisza keleti partján. A harcok folyamán sok foglyot ejtettek és kilenc löveget zsákmányoltak.

Csongrádnál kb. 30 km. szélességben sikerült az átkelés. Mindszentet mindjárt az első napon elfoglalták.

A tokaji támadás is eredményes volt, itt a vörös csapatok az átkelés napján a Tisza keleti partján fekvő Tiszaeszlár és Rakamaz községbe behatoltak.

Július 22-én az I. hadtest részei Mezőtúr, Kisujszállás és Kenderes irányába nyomultak előre.

Július 23-án az I. hadtest elfoglalta Kenderest, Kisujszállást és Turkevét, s Karcag irányába tovább nyomult előre. A III. hadtest kb. 20 km. tért nyert a Tisza keleti partján Gáva-Tiszaeszlár vonaláig. A 80. dandár pedig elfoglalta Egyek és Csege községeket.

Július 24-én a Tisza négy pontján átkelt vörös csapatok az egész vonalon folytatták diadalmas előnyomulásukat. A zsákmány 15 löveg és számtalan géppuska volt. A lakosság mindenütt örömmel fogadta a felszabadító Vörös Hadsereget. Ezen a napon az I. hadtest részei elfoglalták Karcagot is.

Július 25-én a III. hadtest Nyíregyháza irányában folytatta támadását. A Vörös Hadsereg nehéz viszonyok között a megáradt Tiszán végrehajtott átkelésével súlyos csapást mért az ellenségre, amely jól megerősített állásából futva menekült és ekkor következett be Julier árulása folytán a katasztrófa.

Julier vezérkari főnök dolgozta ki a tiszai átkelés hadműveleteit. Ezeket a hadműveleti terveket Julier közvetlen a július 20-i támadás előtt Szegedre juttatta, Troubridge angol tengernagy kezeihez. A román hadvezetőség tehát így tudomást szerzett a Vörös Hadsereg szándékairól és hadrendjéről. Ez egyedül azonban még nem volt elég. A főerő: az I. hadtest szárnyait Julier valószínűleg szándékosan fedezetlenül hagyta és így a román túlerő a jobbszárnyon Öcsöd, a balszárnyon pedig Fegyvernek irányából átkaroló támadást indíthatott. Az átkarolás veszélyétől fenyegetett vörös csapatokat vissza kellett tehát vonni. Négy nap múlva a románok elérték a Tiszát, több helyen nagyobb erővel átkeltek és megkezdték támadásukat a főváros ellen.

Az első magyar Tanácsköztársaságot az ellenséges túlerő és az árulás megfojtotta ugyan, de a reakció csak átmenetileg diadalmaskodhatott. A magyar Vörös Hadsereg hősiességei a szabadságért és haladásért nem voltak hiábavalók. A Tanácsköztársaság Vörös Hadserege, ha közvetve is, segítséget nyújtott nagy szövetségesének: Szovjetország forradalmi hadseregének, mert jó ideig le tudta kötni az intervenció imperialista hadseregek egy jelentős részét.

A magyar munkásosztály a történelem folyamán első ízben szerezte meg a hatalmat. Az egész haladó világ ugyanúgy, mint 1848—49-ben felfigyelt erre a nagy eseményre.

A magyar Vörös Hadsereg, melynek főszervezői Rákosi Mátyás és Landler Jenő elvtársak voltak, győzelmesen vitték előre a fronton a vörös lobogót. Ugyanakkor pedig Szamuely Tibor elvtárs, a forradalom egyik leglelkesebb és legkiválóbb harcosa, biztosította az ország belső rendjét az ellenforradalmi kísérletek ellen.

A proletárdiktatúra átmeneti vereségét nemcsak a kommunista pártnak, a megalkuvó szociáldemokratákkal való egyesülése idézte elő, hanem többek között az is, hogy a jobboldali szociáldemokraták aljas árulókat helyeztek el a Vörös Hadseregben. Így hiába harcoltak hősiességgel a magyar és nemzetközi munkásezredek, egymásután győzelmeket aratva, ha ki voltak szolgáltatva ennek a veszedelmes áruló bandának.

Az 1919-es magyar Vörös Hadsereg mint Szovjetország nagy Vörös Hadseregének szövetségese, akkoriban elszigetelve és elszakadva küzdött az antant-imperialisták ellen. Utóda a mai magyar néphadsereg azonban már szorosban a nagy baráti Szovjet Hadsereg és szövetségesei mellett fog harcolni, ha az imperialisták elvakultságukban támadást meréneek indítani a béke arcvonala ellen.